

С.Ф. Гут

асп.

науковий керівник: д. ю. н., проф. Т.В. Степанова

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПРИМИРНИХ ПРОЦЕДУР В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Загальновідомо, що господарське судочинство відрізняється від інших видів процесів динамічністю та змінюваністю, що обумовлено відповідними характеристиками чинного законодавства. Дійсно, в момент, коли Україна обрала шлях розвитку ринкових відносин, сталість перестала бути властивою господарським відносинам. Відповідно і процесуальні відносини зазнали суттєвих змін. З моменту проголошення незалежності України судова система та судочинство України зазнали значних перетворень.

Одним із напрямів розвитку та вдосконалення процесуального законодавства України на певному етапі стало впровадження та підтримання активного застосування примирних процедур.

Примиренням буде визнаватися повне або часткове врегулювання спору на основі взаємних поступок [1, с. 445].

Примирні процедури є фактично альтернативою покладання тягаря винесення судового рішення виключно на суддю. Вони витікають з доктрини активності учасників судової справи та необхідності покладання тягаря доказування та збору доказів на них, а не на суддю.

Законодавець прямо та опосередковано підштовхує конфліктуючі сторони вдатися до примирних процедур. Це і зменшення розміру судового збору, якщо справа закінчується примиренням сторін або відмовою від позову до початку розгляду справи, і впровадження процедури врегулювання спорів за участю судді, і закріплення можливості укладати мирові угоди на стадіях апеляційного та касаційного переглядів.

Слід зауважити, що застосування примирних процедур в судочинстві значно зменшує матеріальні та організаційні витрати учасників справи, скорочує строки вирішення справи, допомагає сторонам дійти до спільної позиції, враховуючи інтереси обох сторін спору. Не слід скидати з важелів і наслідки, які виникають після застосування примирних процедур: частіше за все сторони добровільно

виконують таке судове рішення, що розвантажує органи виконання судових рішень і дозволяє оперативніше та без додаткових витрат отримати таке виконання.

Одним з напрямів сміливо можна вважати напрям розширення видів примирних процедур, які можуть бути застосовані в межах судового процесу.

Слід погодитися з А.Г. Гуликом, який слушно зазначив: «Розмірковуючи про можливу систему примирних процедур, ми концептуально виходимо з того, що не можна обмежуватися тільки процедурами врегулювання спору за участю судді, хоча вона єдина одержала нормативне закріплення. Суб'єктивне право сторін впливати на хід судового процесу повинно бути деталізоване можливістю вибору судових процедур... Закордонна теорія і практика вже давно запропонували цілу низку апробованих часом примирних процедур, частина з яких зі сфери альтернативного вирішення спорів може перейти до цивільного судочинства. Переговори, посередництво, судова медіація, експертні та квазіпроцедури, гібридні форми альтернативного вирішення спорів – процедури, які мають значний потенціал у межах судового процесу. Потрібно тільки надати легітимності таким процедурам. Внаслідок проведення таких процедур підвищується сама можливість знаходження прийняттого для обох сторін варіанта виходу зі спірного конфлікту, його стійкість і виконуваність» [2, с. 185].

Щодо використання всіх перерахованих видів примирних процедур, то вказану пропозицію вважаємо дискусійною. Однак збільшення видів примирних процедур – дійсно нагальна потреба часу.

Крім того, важливою складовою є деталізація та регламентація умов та процедури використання в процесі тієї чи іншої примирної процедури, оскільки на даний час існує багато прогалин в цьому напрямі.

Також необхідно дослідити примирні процедури з точки зору ефективності використання на тій чи іншій стадії розгляду судової справи, оскільки ефективність буде суттєво відрізнятись на стадії підготовчого провадження, на стадії розгляду справи по суті та в ході переглядів. Це також необхідно враховувати при визначенні ролі та значення примирних процедур в судових процесах взагалі та в господарському судочинстві зокрема.

З урахуванням вищевказаного можна підсумувати, що примирні процедури останнім часом стають тим напрямом, якому законодавець приділяє значну увагу. Їх роль та значення складно переоцінити, оскільки при застосуванні вказаних процедур одночасно реалізується декілька завдань та цілей судочинства, а також призначення органів правосуддя. При цьому слід зауважити, що ефективно впровадження примирних процедур в судочинство можливо лише при виваженому законодавчому підході та деталізованому закріпленні порядку застосування таких процедур, які також запобігатимуть зловживанню процесуальними правами в ході проведення примирних процедур. Не всі примирні процедури, теоретичні положення щодо яких сформовані сучасною наукою, можуть бути використані в межах судового процесу, оскільки здійснення правосуддя – особлива сфера регулювання суспільних правовідносин. Тому впровадженню того чи іншого виду примирних процедур має передувати серйозна аналітична робота щодо доцільності закріплення такої процедури та відповідності її завданням та цілям відправлення правосуддя.

Список використаної літератури

1. Сьоміна В.А. Адміністративно-правовий спір: сутність та зміст. *Право та управління*. 2011. № 1. С. 440–451.
2. Гулик А.Г. Примирні процедури як одна з можливих форм оптимізації цивільного судочинства. *Часопис Київського ун-ту права*. 2019. № 4. С. 184–188.